

גליון תתעה + ערש"ק פרשת נשא

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

שיטת החינוך של חנה

כוונות קרבנות הנשיאים – הדמיון והשוני

בענין מיעוט עכו"ם מדין גזירות

לקט עצות לבעלי עסק

קובץ זה יוצא לאור
לעילוי נשמת האי גברא רבא, רודף צדקה וחסד
זכה לפזר מכספו להדפסת תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע
הרב החסיד ר' מאיר בהר"ר שמחה יצחק ע"ה זאיאנץ
ס. פאולו ברזיל
נלב"ע ביום ג' סיון ה'תשפ"א
תנצב"ה

...
ולזכות יבלחטו"א בניו הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו
יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב צבי הירש זלמונב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

צמאון הנפש ורגש המביא מכח אל הפועל

ואחרי התבוננות שעה ארוכה בענין הפלאות גדולת הבורא ית' וקוטן ערכם של הנאצלים והנבראים בכלל והוא בפרט, אשר מי כמוהו יודע איך שהוא בעצמו עם כל עניניו אין ואפס ממש, רק בו בחר הוי' אלקינו, כמו בכל ישראל, לקרבו אליו ית' ולקדשו במצותיו, ובכח בחירה זו הוא לוקח התפילין שהם רצון העליון ממש, וניתן לו הרשות והכח לומר לאין סוף עצמותו ומהותו ית' ויתעלה בלשון נוכח ברוך אתה הוי'.

וברגע זו נרגש אצלו יחוד שני הרגשות הנ"ל, כלומר מהלך צמאון הנפש הנ"ל עם הרגש שמביא מכח אל הפועל לעשות רצונו ית'.

כי כל אלו הדברים משעת קומו משנתו, הלימוד, הטבילה וההתבוננות עד שבא לברוך אתה הוי', הם כולם ענינים של פועל ממש; פועל של שכל, כי בלא שכל אי אפשר ללמוד, פועל של רצון כי בלא רצון אין מבינים, פועל של מדות, לכוף עצמו למצא הזמן לזה, ומלבד זה הנה בלי ספק אצל כל אחד בכל זמן ישנם הדברים המונעים ומעכבים לכל זה הן מבית והן מחוץ, והוא מניח את הכל ופוסח על המונעים ומביא לידי פועל כל הענינים הנ"ל.

מרגישים – מה שאין מבינים

והנה כל אחד בפני עצמו הוא רק ענין של פועל, הן עבודה שבשכל והן עבודה שבמדות, אבל כשמתחברים יחד כולם ומתחיל להאיר בהם אור וחיות הנפש, אזי נולד מזה מציאות כזה אשר גוף בשרי, חומר מוח גשמי, לב ממולא דם גשמי, משכיל ומתרגש מאור וחיות אלקי, וזהו חסיד.

המורם מכל האמור הוא כי תוכן תורת החסידות וענינה הוא להביא הבלתי מוכן להבנה ידועה ומוגבלה, ועם היות שאי אפשר להבין הדברים שלמעלה מגבול השכל, אבל הד וזיו שממעל להשכל מרגישים כלומר שמרגישים דבר שאין מבינים, והרגש זה לבד זאת אשר הוא כל כך חי, כל כך חד, מבהיק ומאיר, הנהו כל כך פועל ומושל אשר גם חומר הגוף יכרע לפניו והנפש, גם הטבעית, עלה תעלה בשליכות סולם המוצב ארצה וראשו מגיע לשמי רום. ומלאכי אלקים רגשות פנימים וכוסף לפעולות ללווהו על דרכו בחייו היום-יומיים.

(אגרות קודש ח"ב סוף עמ' תי ואילך)

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת נשא, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תתעז), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כאופן אמירתם, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

◇ ◇ ◇

ויה"ר שנוכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

תוכן ענינים

ב. מקרא אני דודש.....

מדוע חוזר הכתוב על קרבנות הנשיאים י"ב פעמים?

מדוע מביא רש"י טעם לקרבנות הנשיאים רק בהגיעו לקרבנות הנשיא השני? / מדוע מבין כל רמזי קרבנות הנשיאים מביא רש"י רק רמזו של ר' משה הדרשן? / ביאור נפלא בדברי רש"י על כוונת קרבנות הנשיאים, שמצד אחד כוונה אחת יש לכל קרבנותיהם, ומצד שני כוונה זו נפרטת לי"ב ענינים שונים

(ע"פ לקטי שיחת ה"ח עמ' 41 ואילך)

ה. פנינים ☺ עינים וביאורים קצרים.....

מדוע מזכיר רש"י דוקא את "השיר במצולתיים וביעורות"? (ע"פ לקטי שיחת ה"ח עמ' 44 ואילך)

"יברכך" – למה לנבסים בלבד? (ע"פ לקטי שיחת ה"ג עמ' 50 ואילך)

ו. יינה של תורה.....

נזירות מחמת רוממות

כיצד נובעת הנזירות מתוך תחושת "קדוש יהי" / מהו ההבדל בין "פרישות" ל"קדושה"? / איך יכולה הייתה חנה להדיר את שמואל בניזיר? / ועל איזה יסוד מחנכים ילד יהודי?

(ע"פ תורת נעם ח"ב עמ' 75 ואילך)

ט. פנינים ☺ דרוש ואגדה.....

"מחילת קינוי" של הקב"ה (ע"פ לקטי שיחת ח"ד עמ' 1032 ואילך)

בני ישראל – "אשה כשרה העושה רצון בעלה" (ע"פ לקטי שיחת ח"ב עמ' 311 ואילך)

י. חידושי סוגיות.....

בענין מיעוט עב"ם מדין נזירות

יפלפל בפלוגתת רש"י ותוס' בפירושו הא דאין נזירות לעכו"ם / יסיק חידוש דלשי' רש"י עכו"ם מחוייב במוצא פיו "מכח סברת הדעת" ולהכי איצטריך קרא למעטו מדין נזיר

(ע"פ לקטי שיחת ה"ח עמ' 26 ואילך)

יד. תורת חיים.....

עצות לבעלי עסק

טז. דרכי החסידות.....

חיבור הרגשות – זהו חסיד!

המדרש מודפס לעילוי נשמת האישה החשבה מרת רחמנה חי' פומא ע"ה בת יבלחמ"א ר' חוב ביסטריצקן וליבות משפחה שהיו

המדרש מודפס לעילוי נשמת הרה"ח ר' שלמה בן ר' יעקב ע"ה יאנג נלבע ב"ו תשרי ההשפ"א תנצב"ה

מדוע חוזר הכתוב על קרבנות הנשיאים י"ב פעמים?

חיבור הרגשות – זהו חסיד!

מדוע מביא רש"י מעם לקרבנות הנשיאים רק בהניעו לקרבנות הנשיא השני? / מדוע מבין כל רמזי קרבנות הנשיאים מביא רש"י רק רמזו של ר' משה הדרשן? / ביאור נפלא בדברי רש"י על כוונת קרבנות הנשיאים, שמצד אחד כוונה אחת יש לכל קרבנותיהם, ומצד שני כוונה זו נפרטת ל"ב ענינים שונים

כוונת תורת החסידות הוא לאחד שני הרגשות הללו, הרגש של מוהלך ("אויסגוס", שאיפה, וצמאון) הנפש עם הרגש השני המוציא והמביא אל הפועל, והיא הנק' בלשון החסידים עבודה שבלב

עבודה שבלב

...במובן רגש אנו מתכוונים לשני מיני רגש: א) עצמי שלעילא מהכלל, כלומר שגבוה מכל הכחות. ב) רגש שהוא רק פועל יוצא מהכחות, שרגש זה הוא המביא לידי פועל ממש. ...והחסידים הראשונים, אשר מסרו ונתנו עצמם למקדש החסידות, והקריבו כחותיהם על מזבח החסידות, ידעו והכירו את האמת הגמור כי תוכן כוונת תורת החסידות הוא לאחד שני הרגשות הללו, הרגש של מהלך ("אויסגוס", שאיפה, וצמאון) הנפש עם הרגש השני המוציא והמביא אל הפועל, והיא הנק' בלשון החסידים עבודה שבלב. במלות קצרות, איחוד ההשכלה והעבודה בפועל, רצוא ושוב, תפלה ותורה, זו היא כוונת תורת החסידות, ובקנה מדה זו עלינו למדוד רגשותיו של החסיד האמיתי בעשותו אחת ממצות ה' אשר קדשנו בהן ורצונו לעשותן בפועל, כמו בשעה אשר נגש לקיים מצות תפילין, אחרי ההתבוננות המוקדמת באחד הענינים, אם בענין בריאה יש מאין או בענין לית אתר פנוי מיני, אשר ההתבוננות שלו היתה לאחר אשר הענין שכלי שבזה כבר ידע היטב על בוריו כתלמיד מובהק היודע ומבין סוגיא בגמרא עם פרש"י ותוספות, ויודע כל פרט ופרט בזה, ולאחר אשר טבל עצמו קודם התפלה אשר בטבילתו זאת מסר ונתן עצמו לכל הכוונות שבתפלה, ובכל אופן להשליך מעליו כל מיני הגשמות.

א. בסוף פרשתנו מפרטת התורה את קרבנות הנשיאים, שהקריבו את קרבנם לחנוכת המזבח. ובפירושו על הקרבנות של הנשיא השני, נשיא יששכר, מפרש רש"י את הרמזים שבקרבנות הללו, וזה לשונו:

"קערת כסף – מנין אותיותיו בגימטריא תק"ל, כנגד שנותיו של אדם הראשון. שלשים ומאה משקלה – על שם שכשהעמיד תולדות לקיום העולם בן ק"ל שנה היה . . . מזרק אחד כסף – בגימטריא תק"כ, על שם נח שהעמיד תולדות בן ת"ק שנה, ועל שם עשרים שנה שנגזרה גזירת המבול קודם תולדותיו . . . שבעים שקל – כנגד שבעים אומות שיצאו מבניו. כף אחת – כנגד התורה שניתנה מידו של הקב"ה. עשרה זהב – כנגד עשרת הדברות. מלאה קטרת – גימטריא של קטרת תרי"ג מצוות, ובלבד שתחליף קו"ף בדל"ת על ידי א"ת ב"ש ג"ר ד"ק. פר אחד – כנגד אברהם, שנאמר בו: ויקח בן בקר. איל אחד – כנגד יצחק, ויקח את האיל וגו'. כבש אחד – כנגד יעקב, והכבשים הפריד יעקב. שעיר עזים – לכפר על מכירת יוסף, שנאמר: וישחטו שעיר עזים. ולזבח השלמים בקר שנים – כנגד משה ואהרן שנתנו שלום בין ישראל לאביהם שבשמים. אילים עתידים כבשים – שלשה מינים, כנגד כהנים ולוים וישראלים וכנגד תורה נביאים וכתובים. שלש חמשות כנגד חמשה חומשין, וחמש הדברות הכתובין על לוח אחד, וחמש הכתובין על השני. עד כאן מיסודו של רבי משה הדרשן".

והדברים צריכים ביאור – וכמו שעמדו על זה במפרשים:

א. כל האריכות בענין הרמזים שבקרבנות הנשיאים – אין מקומה לכאורה בפירוש רש"י

עצות לבעלי עסק

בעלי עסקים – מעלות ייחודיות

הרבה מדובר בתורת החסידות בדבר מעלת בעלי עסקים, ובשני פרטים:

הא' - העוסק במשא ומתן באמונה ופעולות גדולות בשדה הצדקה.

הב' - מהקביעות עתים לתורה, למרות טרדת העסק והמסחר. אשר אף שמשך זמן לימודו הוא פחות מלימוד יושבי אהל, אבל מכיוון שזה בא על ידי [המאמץ] לנתק את עצמו מהעסק, הרי זה יקר במאד.

בטח גם לכבודו יש קביעות עתים ללימוד, לא רק בתורת הנגלה כי אם גם בתורת החסידות, ויהי רצון שזה יהי הצנור להשפיע לו הצלחה בעסקיו וטוב גשמי ורוחני.

(אגרות קודש חיד עמי רעם-רפ)

חנות לחומרי בנין – מלאי ומיקום נח

...בשאלתו שמציעים לו פתיחת חנות לחומרי בנין בשותפות, עניתי לו בטע"ג [מברק] "אם מקוה להשיג חומרי בנין נכון להשתדל בעסק זה, בברכה: חתימת", אם יש להם סיכויים טובים להשגת חומרים אלו (בטוחים על כל פנים במשך החדשים הקרובים) נכון להשתדל בזה.

[ובנוגע למיקומה של החנות - לאו דוקא במרכז תל אביב, אלא במקום אשר קל לבוא לשם ולהוביל משם.

והשם יתברך יזמין לו זיווג הנכון בקרוב, וימצא פרנסתו באופן המתאים, ויזכהו גם כן לפרנסה רוחנית על ידי התעסקות המתאימה בהפצת החזקת היהדות בכל, ומעיינות

החסידות בפרט.

בברכה להסתדרות הנכונה.

(מכתב מכ"ג אדר ראשון תשי"א)

הוספה במזון רוחני להצלחת המסעדה

זה עתה קיבלתי הידיעה שפתחו את המסעדה, ויהי רצון שיהי' בשעה טובה ומוצלחת.

ובפרט שהימים ימי סגולה, שאצל יהודי בן עם סגולה הרי עניני גשמיים ורוחניים כלולים ביחד, ולכן כדי שיהי' הצלחה בעסק בגשמיים בודאי יוסיף כל אחד במזון רוחני של עצמו, זאת אומרת בעניני תורה לימודה וקיום מצוותי' בהידור.

(אגרות קודש חבי"ה עמי רמב)

עסק לא עוצר הזמנות בגלל עומס!

...נהניתי לקרוא אשר הוטב מצב העסק.

ומה שכותב אשר מפני סיבות הי' מוכרח לסרב לקבל יותר הזמנות, לא נראה לי הנהגה זו כלל,

וכשמראים הצלחה [מן השמים] ומרחיבים ה"צינור", הרי צריך להרחיב ה"כלים" למטה לקבל ההשפעה ולא לאמר שעדיין אינם מוכנים "כלים" לקליטה, ולכן אינו מקבל ההזמנה.

וגם בגשמיים אין הנהגתו מתאימה, כי הרי זה שמסרב לקבל הזמנותיו בטח יחפש המזמין סוחר אחר ואין זה ענין חד פעמי.

(אגרות קודש ח"א עמי רג)

לקראת שבת

ה

על התורה שענינו הוא "פשוטו של מקרא"! ובמלים פשוטות: מה חסר בהבנת הפשוט ללא המדרש הזה, שלכאורה שייך דוקא לחלק הרמז שבתורה?

ב. מדוע מביא רש"י את דברי המדרש רק בנוגע לקרבנות הנשיא של היום השני - ולכאורה מקומו של ביאור זה הוא כבר בקרבנות הנשיא הראשון!

וממה נפשך: אם פרטי קרבנות הנשיאים דורשים ביאור - היה לרש"י לבארם כבר בנשיא הראשון; ואם פרטים אלו אינם דורשים ביאור - לא היה לו לבארם כלל?!

ב. ויש לומר בביאור הענין (ולהעיר ממ"ש בדברי דוד - להט"ז - כאן):

באמת יש כאן קושיא יסודית בהבנת הפשוט, המתעוררת דוקא בלימוד הקרבנות של הנשיא השני. ובכך שרש"י מביא באריכות את הרמזים שבקרבנות, הוא בא ליישב קושיא זו שבפשוט.

הקושיא היא: מדוע חוזר הכתוב בפירוט כה רב על הקרבנות של כל נשיא בפני עצמו? לכאורה, לאחר שהכתוב פירט את הקרבנות של הנשיא הראשון - די לכתוב בקיצור שהנשיא השני הקריב אותם קרבנות שהקריב הנשיא הראשון. לשם מה איפוא חוזר הכתוב שתיים עשרה פעמים על כל הפירוט? [ומובן שקושיא זו מתעוררת לראשונה כאשר התורה מפרטת את הקרבנות של הנשיא השני].

וממה נפשך:

אם לכל נשיא היתה כוונה מיוחדת בהבאת הקרבנות שלו, שונה מהנשיאים האחרים (ולכן התורה חוזרת ומאריכה בקרבנו של נשיא במיוחד, בגלל המיוחד שבו) - איך יתכן הדבר כי בפועל כל הפרטים שבקרבנות הם שווים?

[ולכאורה כוונות שונות צריכות להתבטא גם בקרבנות שונים. וע"ד הענין של דגלי השבטים, ש"צבעו של זה לא כצבעו של זה" (רש"י במדבר ב, ב) - כי ענינו המיוחד של כל שבט נרמז בצבע אחר];

ואם נאמר שכל הנשיאים הביאו מתוך אותה כוונה, ולכן הקרבנות שווים [וכך מובן גם מזה שנשיא יששכר הוא שנתן את העצה להתנדב קרבנות הללו (כדברי רש"י לפני זה), שמזה מובן שכל נשיא הביא את קרבנותיו מצד אותה עצה ומזה שהכוונה הכללית היתה שווה] - מדוע באמת הכתוב טורח לחזור ולפרט את קרבנותיו של כל נשיא בפני עצמו?!

לכן מביא רש"י דוקא את "יסודו של רבי משה הדרשן", שלפיו אפשר ליישב את הענין: כל רמז שמביא רש"י הוא ענין כללי - שמתחלק לכמה וכמה פרטים.

ולכן, מצד אחד כל הקרבנות היו שווים, כי הענין הכללי שעמד ביסוד הקרבנות כולם היה אחד; ומצד שני התורה מפרטת כל קרבן בנפרד, כי כל נשיא התכוון במיוחד לענין פרטי מפורט מתוך הענין הכללי המשותף.

ג. ולדוגמא - הרמז שכתב רש"י בקרבן של "שעיר עזים", שהוא "לכפר על מכירת

יוסף:

הרצון לכפר על מכירת יוסף עמד ביסוד הקרבנות של כל הנשיאים, אולם כמוכן שאינו דומה שבט לחבירו, בהתאם לחלקם בענין המכירה:

“בני השפחות” מלכתחילה לא שנאו כל כך את יוסף (רש"י ויחי מט, ה);

יששכר וזבולון שתקו בעת המכירה (ראה רש"י שם);

ראובן בכלל לא היה נוכח במקום (וישב לו, כט);

שמעון ולוי אמרו “לכו ונהרגו” (וישב לו, כ. רש"י ויחי שם) ואילו יהודה הציע דוקא למוכרו ולהרוויח את כספו (וישב לו, כז).

וזאת בנוסף ליוסף עצמו שהוא גרם לכל הענין;

ואילו בנימין, בכלל לא היה לו קשר לענין זה כלל!

[אף על פי כן, גם נשיא בנימין הביא שעיר עזים לכפר. ויש לומר (ע"פ פרש"י מקץ מב, יג-יד), על זה שלא חפשו אותו כל אותן השנים. או – לכפר על יעקב אביהם ששלח את יוסף לשכם (וכל זה שייך לכל השבטים)].

וכן הוא בכל הפרטים שמביא רש"י בתור רמז – שכל רמז יש בו נקודה כללית אחת, המתחלקת לכמה וכמה פרטים, וכל נשיא הקריב את קרבנו בכוונה פרטית אחת מיוחדת, ולכן פירטה התורה את הקרבן של כל נשיא בפני עצמו [ועיין במקור הדברים, שלפי זה יובן מדוע שונה הרמז בדברי רש"י מהרמז שבמדרש, כי רק ברמז זה יש נקודה כללית המתחלקת לכמה פרטים, ע"ש].

אין להם נזירות כו' אם נדר בנזיר אין עליו תורת נזיר ואין מקבלין ממנו קרבנות נדר להקריבם, ואם בא לימלך אם מותר לשתות ולטמא למתים מתירים לו". דלכאור תמוהה אריכות הל' "ואם בא לימלך כו' מתירים לו", ולא בקיצור דמותר בזה. ולאור משנת"ל י"ל שהוא לפי דס"ל להרא"ש דגם עכו"ם שאמר בסתם "הריני נזיר" (או אפי' "הריני נזיר כישראל") הנה אם כוונתו לא הייתה לדין נזיר שבתורה אלא להנהגת נזיר בפועל, שיהיה מובדל מן היין ובתגלחת כמו נזיר ישראל (וכאילו אמר שנודר מיין ותגלחת, ורק אמרו בקיצור לשון), י"ל דחייב לקיים נדרו (משא"כ קרבן נזיר שנתמעט מזה לגמרי). ודוקא "אם בא לימלך אם מותר לשתות ולטמא למתים", דזה גופא שבא לברר אצל ישראל דין התורה מגלה שכוונתו לדין נזיר ישראל ממש, אזי "מתירין לו", וק"ל.

נזיר מן התגלחת" או "מן היין" (וכיו"ב) יהיה מחוייב בפרישות מכח סברת הדעת [משא"כ ישראל אף בכה"ג נעשה נזיר גמור לכל דקדוקי נזירות ולא רק מה שהוציא בפיו – יין ותגלחת כו', עיי' נזיר ג: ורמב"ם הל' נזירות פ"א ה"ט]. ומעתה י"ל דזהו שסתם הרמב"ם (פ"ב הט"ז) "הגויים אין להם נזירות שנאמר דבר אל בני"י" ולא פירט שמותרים ביין ובתגלחת כו', כי כנ"ל היתר זה עדיין תלוי ועומד בלשון שנדר.

ועכ"פ, עתה מחוורת הצריכותא למעט עכו"ם מנזירות מאחר שיש פתח שיתחייבו להיות פרושים מן היין ובתגלחת כנ"ל, ולהכי קמ"ל דמ"מ ליתנהו בדין נזירות. ועיי"ע אריכות בזה ע"פ ב' גדרים בדין נזיר דישראל – בלקו"ש חל"ח נשא ב.

והנה ברא"ש בסוגיין כ' "העכו"ם

אבימלך בפי' וירא ופי' תולדות, דלכאו' צ"ע בגדר חיובו לקיים השבועה אחר שאינו מכלל מצוות בני נח, ובמל"מ (שם) כ' "אפשר דבכלל ברכת השם הוא" אבל צ"ע מנא ליה הך חידושא, וכי מי שאינו מקיים שבועתו עובר בברכת השם (ראה קרן אורה בסוגיין).

וּנְ"ף עפמ"ש החזקוני (נח ז, כא. וכו' ברמב"ן שם ו, יג) גבי עונש דור המבול אף שלא נצטוו במצות, ד"יש כמה מצוות שחייבים בני אדם לשמרן מכח סברת הדעת אע"פ שלא נצטוו כו" (היינו מלבד ז' מצוות שנצטוו, שגם הן מחוייבות "מפני הכרע הדעת" כלי הרמב"ם ספ"ח מהל' מלכים (אלא שנצטוו עליהן נמי בציווי מפורש, ולכן יש בהן חומר ועונש מיוחד כו', ואכ"מ)), ועיי' ר"ן גאון בהקדמה לברכות "כל המצוות שהן תלוין בסברא ובאובנתא דלבא כבר הכל מתחייבים בהן מן היום אשר ברא אלקים אדם על הארץ עליו ועל זרעו אחריו לדורי דורים" (ועיי' בית האוצר מערכת א' כלל קלא שחקר בגדר איסור הבא משום סברא, ואי הוי בגדר איסור מה"ת לגמרי, ואכ"מ), ושוב י"ל דה"ה לקיים הבטחה ונדר שהוציא בפיו (ועיי' לקו"ש ח"ה ויצא ב דלפ"ז יתבאר בטוב טעם הא דנשא יעקב ב' אחיות ולא החמיר על עצמו כמנהגו שקיים כה"ת קודם שניתנה, כיון דהתם היה צריך לקיים נדרו לרחל שישאנה והוי איסור גמור הדוחה חומרא שהחמיר ע"ע. ועיי' שו"ת אבנ"ז סי' שו אות טז-יז). וסמוכין לדבר מנוסח "מי שפרע" דריש פרק הזהב "מי שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה הוא עתיד להפרע ממי שאינו עומד בדיבורו",

הרי דאף בבני נח אין הנהגה זו כדבעי ושייכא לדור המבול והפלגה שלא נהגו כדבעי לבני נח למעבד (ולא רק משום ישוב העולם בין אדם לחברו, אלא אף בנדר בינו למקום "סברת הדעת" שמחוייב לעשות מוצא פיו, עיי' היטב ברמב"ן שם).

וּנְפ"ז יוסבר מש"כ באבני מילואים אה"ע סי' א סק"ב "דודאי בבני נח ליכא משום בל יחל ולא משום מוצא שפתיך תשמר אלא דאמירה לגבוה הוא קנין גמור כמו מסירה להדיוט ואם נדר להביא קרבן ה"ל חוב גמור וגובין מנכסים משועבדים כו" - דלכאו' אם אין ממש בדיבורו ואינו דבר המחייב בב"נ, מה מקום הכא לקנין דאמירתו לגבוה, אבל ע"פ הנ"ל ניחא כי זה ודאי שגם ב"נ עקימת שפתיו הוי מעשה, וא"כ פשיטא שיש ממש בדיבורו ויכול לחייבו ורק דלית ביה דין המיוחד דבל יחל וכו', וק"ל].

וּעַדִּיין צ"ע ע"פ הנ"ל, דכיון שבן נח מחוייב בשמירת דברו (ורק דאי"ז דין דבל יחל) א"כ צ"ל דמיעוטו מניירות היינו רק שנתמעט מגדר נזירות התורה (נזירות דישאל) לכל דיניה המיוחדים כו', אבל שפיר מחוייב לשמור עצם נדרו לפרוש מיין ותגלחת (מכח סברת הדעת), ומהו שכ' רש"י דמותר בתגלחת ויין (ועד"ז בתוס' להלן ד"ה דת"ר). ונ"ל בזה דיש חילוק באיזה אופן קיבל עליו העכו"ם הנזירות, דרש"י (ותוס') מיירי כשאמר "הריני נזיר כישאל" (או אף "הריני נזיר" סתם, דמשמעו נמי דין נזיר דישאל) לא חל עליו מאומה ומותר ביין ותגלחת כי ה"ז כנשבע על דבר שא"א לו לקיים שאין כאן שבועה; משא"כ אי אמר "הריני

מדוע מזכיר רש"י דוקא את "השיר במצלתיים וכינורות"?

מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה כל הבא לעבוד עבודת עבודה עבודת עבודה - הוא השיר במצלתיים וכינורות, שהיא עבודה לעבודה אחרת (ד, נו. רש"י) יש לעיין: מנא לי' לרש"י שעבודת השיר שבכתוב כאן היא "במצלתיים וכינורות" דווקא, ולא בכלים אחרים שהיו הלויים מנגנים בהם (ראה רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ג ה"ד)? וביותר תמוה - מדוע אין רש"י מזכיר כלל את עבודת השירה בפה?

ויש לומר, שרש"י הוכרח לזה מצד תוכן הכתוב:

התורה הגבילה את עבודת הלויים ל"מבן שלשים גו' ועד בן חמשים שנה", ולאחר שהגיע הלוי לגיל חמשים אינו יכול עוד לעבוד בעבודת השיר.

והוקשה לו לרש"י, דבשלמא הגבלת גיל עבודת הלויים לנשיאת משאות וכיו"ב, מובן טעמה, שהרי "היותר על בן חמשים כוחו מכחיש מעתה" (רש"י במדבר ד, ב); אבל מה טעם הגבלה זו בעבודת הנגינה, שאינה עבודה קשה כל כך, והיא מתאימה לכאורה גם ללויים בני חמשים שנה ומעלה?

ועל כך מתרץ רש"י (בדרך הפשט), שהמדובר כאן הוא על נגינה "במצלתיים וכינורות", שנצרכת בהן אומנות יד, ובפרט מצלתיים שהן "ב' חתיכות רחבות של מתכת" (רש"י ד"ה עבדתא, ערכין יג, ב), והנגינה בהן מצריכה כח רב, ולכן רק הלויים הצעירים מ"בן חמשים שנה" ראויים למלאכה זו. וק"ל (ראה גם מושב זקנים כאן).

"יברכך" - למה לנכסים בלבד?

יברכך ה' וישמרך יברכך - שיתברכו נכסך (י, כד. רש"י)

יש לעיין: מדוע פירש רש"י שהברכה היא על הנכסים דוקא, ולא על כל עניניו של האדם?

וי"ל בזה:

לעיל בפרשת בחוקותי נתפרשו כבר ריבוי ברכות למקיימי תומ"צ, וא"כ קשה מהו החידוש בברכת כהנים על הברכות שבפ' בחוקותי (וכן הקשו בפענח רזא ומושב זקנים כאן).

ולכן פירש רש"י שהברכה כאן היא "יתברכו נכסיך", שהיא ברכה מיוחדת שאינה נכללת בפ' בחוקותי:

עיקר הברכות בפ' בחוקותי הן לבני ישראל עצמם, שיושפע להם ריבוי טוב בזכות קיום התומ"צ. אבל ביחס לנכסים עצמם, התבואה והפירות וכו' - הברכה היא רק ש"הפירות יהיו משתמרין" (רש"י שם כו, י), ולא שיתברכו יותר מכפי טבעם.

משא"כ כאן הברכה היא "שיתברכו נכסיך", היינו שהנכסים שיש לו לאדם כבר יתברכו ויתרבו יותר מכפי מדתם וטבעם, וע"ד שנאמר ביצחק "וימצא בשנה ההיא מאה שערים ויברכהו ה'" (תולדות כו, יב), דאע"פ ש"הארץ קשה והשנה קשה", "עשתה על אחת שאמדה מאה" (פרש"י שם).

הכבוד מודפס
לעילוי נשמת
דודות ה' יתורת לייב ביד
מרדכי אברהם ישעי'
ע"ה נזיר
מבור ביק אוטמר ז"ע
נלב"ע י"ד ניסן התשפ"ג
תנצבה

נזירות מחמת רוממות

כיצד נובעת הנזירות מתוך תחושת "קדוש יהי"? / מהו ההבדל בין "פרישות" ל"קדושה"? / איך יכולה הייתה חנה להדיר את שמואל בנוזיר? / ועל איזה יסוד מתנכים ילד יהודי?

בתפילתה של חנה, הבטיחה שהילד אשר ייוולד לה יהי נזיר: "ונתתיו לה' כל ימי חייו ומורה לא יעלה על ראשו" (שמואל א-א, יא), ואכן איתא בסוף מסכת נזיר אשר "נזיר הי' שמואל כדברי ר' נהוראי".

והיינו, שמחדש ר' נהוראי אשר דין נזירות ממש הי' לו לשמואל, ולא רק נדר שנדרה אימו שלא לגזוז שערו.

ונתקשו בזה המפרשים במאוד (ראה רד"ק עה"פ. ועוד), הלא הלכה פסוקה היא (נזיר כה, ב) "האיש מדיר את בנו בנוזיר, ואין האישה מדרת את בנה בנוזיר", ואם כן, כיצד הדירה חנה את שמואל בניזירות?

ומתירוקן ובירור הדברים, תצא ותימצא הוראה נפלאה בעבודת הקודש של חינוך הילדים והשפעה על הזולת, לקרבם לתורה ולהאחיבה עליהם.

פרישות מיראת החטא או מחמת קדושה ורוממות

שתי דרכים כלליות ישנן בעבודת הבורא ית"ש:

פרישות - יש והאדם משמר את עצמו מכל סרך ובדל של איסור, ומשום כך פורש גם מדברים המותרים, וכל מעייניו הם איך לפעול שלא ישל בדבר איסור, ובדרך זו מצליח להישמר שלא לעבור ח"ו על רצונו ית', וכמובא בספרי מוסר (ראה חובת הלבבות שער התשובה פ"ה. ועוד. וכמה נוסחאות בזה) שקצת החסידים היו פורשים צ"ט "שערים" מדברים המותרים, בכדי שלא להיכשל ב"שער" אחד מדברים האסורים.

וכן ציווי חז"ל (אבות א, א) "עשו סייג לתורה", שיש להוסיף ולאסור עוד דברים בכדי לא להיכשל ח"ו, וכפי שדרשו על הפסוק (סיום פרשת אחרי) "ושמרתם את משמרתני" - "עשו

לקראת שבת

הוא משום דס"ל דקרבנות נזיר לא שייכי להנדר אלא הווי חיוב תורה הבא "מאליו" כתוצאה מהנזירות (עיי' ברש"י זבחים שם ד"ה נזירות חובה, ועיין תמורה יד: וברש"י ותוס'), ולהכי הא דעכו"ם מביאים קרבנות בעלמא ע"י נדר אינו סברא כלל להכא דיביא קרבן אף שאינו בניזירות. אלא שמעתה יל"ע לפרש"י סו"ס אמאי אין הכל מילתא דפשיטא, ומהיכא תיתי דין נזירות בעכו"ם שאינו בדיני נדרים על גופו.

ולכאן צ"ל דלדידיה עצם הנזירות (ולא רק הקרבן) הוא ע"ד נדרי הקדש (ולא נדרי איסור שאינם בעכו"ם), היינו שאין מהותו רק פרישות מיין ותגלחת כו', אלא נדר לה', וכלישנא דקרא "לנדר נדר נזיר זהויר זה", וכפרש"י "להבדיל עצמו מן היין לשם שמים" (עיי' ספרי שם ונזיר ד:), וראה ל' הרמב"ם סוף הל' נזירות ד"הנודר לה' דרך קדושה הרי זה נאה ומשובח ועל זה נאמר נזיר אלקיו על ראשו, קדוש הוא לה'. ושוב י"ל דכיון שמצינו שהעכו"ם בכלל נדרי הקדש, הן קדשי מזבח והן קדשי בדק הבית, סד"א שיהיה בכלל נזירות ואיצטריך למיעוטי (ויעוי"י בקרן אורה ובברכת ראש בסוגיין). איברא דצע"ג לנקוט כן בשי"רש"י אחר שלהלכה קיי"ל להדיא דנזירות אינה בגדר נדרי הקדש אלא נדרי איסור, כמ"ש הרמב"ם ריש הל' נזירות "הנזירות הוא נדר מכלל נדרי איסור" (דלא כערכין וחרמים שכ' בריש הל' ערכין וחרמין ש"הם נדר מכלל נדרי הקדש", וראה ברדב"ז שם. השגות הרמב"ן ל"סהמ"צ מ"ע צד).

ולחוסוף דאפי' למ"ד דעכו"ם ישנו בכל יחל צע"ג לחדש דהיינו נמי כל יחל דנזירות דשמא אינו אלא בשבועה סתם, שהוא חיוב על הגברא לקיים דבריו, משא"כ בניזירות אפ"ל שהוא חידוש מיוחד בישראל שנודרים להתפיס דבר היתר באיסור, וחלה על גופם קדושת נזיר, ומהיכי תיתי לחדשו בעכו"ם, עיי' מל"מ שם. ובאמת מצד סברא זו לחלק בין שבועה לנזיר עדיין יש מקום לדון, כי לפ"ז תליא מילתא בחקירת הקדמונים, דאם תמצוי לומר דאיסור נזירות מלשנות יין ולהטמא למת וכו' הוא תוצאה מחמת קדושת נזיר שחלה על גופו (על ידי קבלת הגברא נזירות על עצמו), אכן יש לחלק דבעכו"ם ליכא קדושת נזירות וממילא אינו נאסר באיסורי נזיר, ורק אילו נקטינן דאיסורי הנזירות הם מצד עצם זה שהגברא קיבל על עצמו נזירות, שוב שפיר אפ"ל דישנו בגוי ככל חובה לקיים מה שמקבל ע"ע בשבועה (עיי' שו"ת מהרי"ט ח"א סי' נג השי' בזה. וראה מאירי בסוגיין, רא"ש נדרים ב:., צפע"ג הל' מאכ"א פה, ב ועוד), וק"ל].

ויובן זה בהקדם הא דמצינו בכתוב קודם מ"ת גדר שבועה ונדר, כגון שבועת

והנה אליכא דכמה מפרשים איכא מ"ד בירושלמי ריש נזיר (ראה פנ"מ וקה"ע

קודם מ"ת גדר שבועה ונדר, כגון שבועת

המורה מרפס
לעילוי נשבת
הרב שמעון ביר כנחם
שמואל דוד הלוי ע"ה
רייטשוק
נפטר כ' כסלו ה'תשפ"ב

בענין מיעוט עכו"ם מדין נזירות

יפלפל בפלוגתת רש"י ותוס' בפירוש הא דאין נזירות לעכו"ם / יסוק הידוש דלש"י רש"י עכו"ם מחוייב במוצא פיו "מכח סברת הדעת" ולהכי איצטריך קרא למעטו מדין נזיר

תנן בריש פרק בתרא דנזיר "הגויים אין להם נזירות", ובגמ' "מנא הני מילי דת"ר דברו אל בני ישראל, ולא לעכו"ם". וברש"י למתני' "העכו"ם שנדרו בנזירות אין נזירות חלה עליהן ומותרין לגלח ולשתות יין ולטמא למתים". אבל התוס' כ' דהא דהגויים אין להם נזירות היינו "ואין קרבנן קרב אע"ג דמקבלין מהם נדרים ונדבות" [ועיי' במאירי נמי כעין זה].

ובטעם שלא פי' התוס' כפשוטו דהמדובר כלפי גוף הנזירות, שמותרים ביין כו' (ועיי' להלן בתורה דת"ר) י"ל בפשטות שזהו לפי שהיתר העכו"ם ביין ובתגלחת מצ"ע הוא מילתא דפשיטא דמהיכא תיתי ייאסר כיון דליתא ביה כל דיני נדרים, משא"כ גבי קרבנות דקמ"ל דהכא אין מקבלין אע"ג דבעלמא מקבלים מהם קרבנות (ויעיי' בפ"י הרא"ש ושטמ"ק כאן וברע"ב למתני'). ויומתק ע"פ דעת ר"מ בזבחים קיז דקרבנות נזירות בכלל נדרים

ונדבות (שקרבין בבמת יחיד). דהנה בפרש"י התם כ' "דאע"ג דבמלאות נזרו הוין קרבנותיו חובה עליו מיהו ע"י נדר באו עליו", ועד"ז הוא בתוס' פסחים לח: "דנזירות גופייהו נידר ונידב הוא אע"ג דהקרבנות חובה", היינו דהנזירות המחייבת קרבן - בגדר נדר היא. ומעתה י"ל דלפירוש התוס' הכא אולי יש לומר יתירה מזה, ד(לא רק שהנזירות המחייבת הקרבן בגדר נדר, אלא) גוף חיוב קרבנות נזיר (ועכ"פ העולה שלו, עיי' זבחים שם גבי חטאתו ואשמו) הוא ישירות מחמת נדרו גופא, שבכלל הנדר דקבלת נזירות איכא גם קבלה על הקרבן, ולכן ס"ד אמינא דחל ע"ז דין נדרים ונדבות דעכו"ם שמקבלין מהן [ויל"ע בל' הרמב"ם הל' שחיטה פ"ב ה"כ "אבל השוחט לשם עולת נזיר . . שיעיקר הנזירות נדר מן הנדרים", וראה מש"כ בהל' נדרים פ"א ה"י גבי חטאתו ואכ"מ].

ומעתה י"ל דהא דלא פי' רש"י כן

לקראת שבת

משמרת למשמרת" (מו"ק ה, א. וש"נ). שאף דברים שהתירה תורה, יש מקום לאוסרם בכדי להוסיף עוד "משמרת" וביטחון לשמירת המצוות. ופרישות וסייגים אלו מצילים את האדם מחטא ועוון רח"ל.

קדושה - אך הדרך הקלה והנעימה יותר, היא כאשר הסיבה לנזירות ופרישות מדברים המותרים נובעת מקדושה. האדם חש בנפשו פנימה שהוא "קדוש", ובדרך ממילא הרי הוא פורש מעניינים מסוימים, משום שאין זה "מתאים" אשר אדם קדוש כמותו יתעסק בדברים מעין אלו.

וכמובא בסה"ק (ראה ספר השיחות (לאדמו"ר מוהרי"צ) קיץ ה'ש"ת עמ' 140) אשר עבודת האדם כולה יכולה להיות מיוסדת על כך שמתבונן שדבר פלוני "מתאים" ליהודי לעשותו, ואילו דבר אחר "אינו מתאים" שיעשהו בן אברהם יצחק ויעקב. כי כאשר היהודי מרגיש היטב מעלתו אשר שורש מחצבתו גבוה מאוד נעלה, מאבות אבותיו שהיו עובדי ה', ועד לאבות הקדושים, הוא מרגיש מוכרח להתנהג בהנהגה ה"מתאימה" לצור מחצבתו.

וכשם שמחפש אחר הנהגה ש"מתאימה" למעלתו, הרי הוא פורש ונבדל מדברים האסורים, ולא משום שירא ומפחד מלהיכשל בהם, אלא שמרגיש שאין זה "מתאים" שבן אברהם יצחק ויעקב יתנהג כן: אין זה "מתאים" שיהודי ידבר לשון הרע, אין זה "מתאים" שאדם קדוש יסיג גבול רעהו, ואין זה "מתאים" לבן האבות הקדושים להיות בעל גאוה, וכן על זה הדרך בדברים האסורים, או בדברים המותרים שאינם ראויים ו"מתאימים" ליהודי קדוש.

וזוהי הדרך השנית להישמר ולפרוש מדברים האסורים - שהאדם נמצא במצב ובהרגשה של "קדוש יהי", וחש שאין זה "מתאים" להיגרר ברדיפה אחר הבלי העולם.

וענין זה מצינו בנזיר, אשר מפריש עצמו משתיית יין ותספורת השיער, וגודר ומרחיק נפשו מטומאת מת; אבל התורה מקדימה לציווי הפרישות - "קדוש יהי" (פרשתנו ו, ה), והיינו, שהסיבה לפרישות הנזיר היא מצד זה שמצוי בדרגא מרוממת ונעלית, והרי הוא קדוש ומובדל משאר האנשים סביבותיו.

שיטת החינוך של חנה

ומעתה מובן היאך פעלה חנה שיהא שמואל בנה נזיר:

אכן אין בכוחה של חנה להדיר בנה בנזירות, אבל בכוחה לפעול שיעשה שמואל את עצמו מרצונו לנזיר. מקטנותו של שמואל, הייתה חנה מספרת ושונה כיצד כמה וכמה שנים "ולחנה אין ילדים", ונוסף על זה "וכיעסתה צרתה גם כעס", ולידתו של שמואל הייתה כרוכה בכך שהתפללה לפני ה', ונדרה אשר "אם . . נתת לאמתך זרע אנשים - ונתתיו לה' כל ימי חייו" (שמואל-א א, ב-יא), ואם כן כל מציאותו של שמואל היא היותו קדוש מרחם אמו. וחנה התנהגה עם שמואל בהנהגות הנזירות של "ומורה לא יעלה על ראשו" ושאר דיני

נזירות, אך עניינים אלו לא נבעו מהפרשת ויראת האיסור, כי אם מצד ההרגש ש"קדוש" אין "מתאים" לו לשתות יין ולגזוז שערו.

ואזי, משהגדיל שמואל, והי' "ספוג" בדיעת אופן לידתו ונדר אמו וקדושתו המיוחדת, הי' ברור אצלו שיש לו להתנהג בנזירות, ומשהגיע לגיל שיכול לידור בו – נעשה נזיר למפרע מרצונו הוא!

[נראה בלקו"ש ח"ח עמ' 63 ואילך, שהוא מעין האמור בגר קטן שהגדיל ומקבל למפרע גירותו – ועיי"ש השקו"ט בסוגיא ד"נזיר הי' שמואל" באריכות, וכאן הובא רק מה שיש ללמוד מזה להנהגת האדם בעבודתו].

הילד מפנים שהוא "קדוש", ומתאים לו להתנהג באופן נעלה

ויש ללמוד מכך הוראה בעבודת חינוך הבנים והבנות:

ישנה אפשרות לחנך את הילדים בדרך של "שמע בני מוסר אביך" (משלי א, ח), שמחנכו בתוקף ומצווה עשה כך וכך מפני שכן היא "הלכה למשה מסיני", וממילא אין לך לשאול שום קושיות "ורמינהו", ואיני צריך ליתן לך טעם והסברה.

אך מאידך ישנה דרך של "תורת אמך" (משלי ס) – היא דרכה של חנה אם שמואל, שמספרת האם לבנה על צור מחצבתו, ואשר מאז שבחר הקב"ה בישראל הרי הם עם קדוש, ועליהם נאמר "ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה" (תשא לג, טז), ויהודי מצד קדושתו אין לו להתנהג כגויי הארץ. ובאופן זה, אין צריך להטיל זאת עליו כחיוב וכהכרח, שהרי הילד מפנים ומרגיש בעצמו אשר "מתאים" להתנהג באופן נעלה, כי "קדוש" – "מתאים" לו להתנהג בהנהגה ישרה ומרוממת.

ואמנם, שתי דרכים אלו הן דרכים נכונות, יש זמנים ומצבים שנדרש בהם התוקף של "מוסר אביך", ויש עיתים שמתאימה יותר ההנהגה של "תורת אמך".

ומעין זה, כאשר מנסים לקרב יהודי לעניין של תורה ומצוותי, יכול הוא לטעון: הלא חי אני בעולם גדול, בין אנשים אחרים, וזקוק אני ל"הליכות עולם", מנהגי העולם, ועד שהתורה עצמה מתחשבת ב"מנהג התגריץ", ואם כן, כיצד זה דורשים ממני את הנהגות התורה, ולדוגמא: להיות נזהר במסחרי באבק השגת גבול ואבק גזילה וגניבה, בעוד שכל הגויים סביבי אינם שמים ליכס כלל להגבלות אלו?!

ובמקום להעמידו על חיוב וחומרת הדברים, וספק אם יושפע מכך, הרי אפשר לעורר אצלו הזיכרונות מאבות אבותיו שהיו עובדי ה' באמת, והוא גאה בהם באמת ובגלוי, ותולה תמונתם על כתיב ביתו וכיוצא בזה.

וממילא מתעורר בהכרה אשר אין מתאים לו להתנהג כשאר גויי הארץ, אשר אבות אבותיהם היו עומדים בפרשת דרכים ומלסטמים את הבריות, ועל כל פנים לא ידעו מהעניינים הנעלים שאותם ידע ונתחנך עליהם עוד מקטנותו – שהרי הוא במצב של "קדוש הי'", ו"מתאים" לו להתנהג בציוויי התורה לעם קדוש.

פנינים

זדוש ואגדה

"מחילת קינוי" של הקב"ה

איש איש כי תשטה אשתו
(ה, יב)

איתא בגמרא (סוטה כה, א): "בעל שמחל על קינויו קינויו מחול", ומבואר שם שהמחילה מועלת רק קודם שנסתרה האשה, אבל "לאחר סתירה אינו מחול". אבל בירושלמי (סנהדרין פ"ח ה"ז) איתא שמחילה מועלת גם לאחר סתירה.

וביאר הגאון הרוגצ'ובי (צפנת פענח על הרמב"ם הל' סוטה פ"א ה"ז), שהבבלי והירושלמי לא פליגי, וכולי עלמא מודו שבדרך כלל אין הבעל יכול למחול לאחר סתירה. והטעם – כי אין הבעל יכול למחול אלא על התלוי בו, דהיינו על קינויו שלו, אבל כשמצטרף לזה מעשה הסתירה, שאינו תלוי בו – הרי את המעשה אינו יכול לבטל.

ומ"ש בירושלמי שמחילה מועלת גם לאחר סתירה – מיירי בסתירה שמצד עצמה אינה בגדר מעשה סתירה כלל, כגון "אל תסתרי עם אביך" או "עם מאה בני אדם", ורק קינוי הבעל עושה אותה לסתירה. ובזה, כיון שכל גדר הסתירה תלוי בקינוי הבעל, ס"ל להירושלמי שיש כח לבעל לבטל את הקינוי, וממילא מתבטל מעשה הסתירה כולו. ולזה מודה גם הבבלי.

ומזה יש ללמוד הוראה נפלאה לגבי כחה של תשובה:

איש ואשה רומזים על הקב"ה וכנסת ישראל. ה"קינוי" של הקב"ה לכנסת ישראל הוא הציווי "לא יהי' לך אלקים אחרים על פני" (יתרו כ, ג), והסתירה היא כמארז"ל לגבי בעל גאווה, שאודותיו אומר הקב"ה "אין אני והוא יכולין לדור" (סוטה ה, א), ונמצא שהקב"ה כביכול אינו רואה את בעל הגאווה, והרי הוא כאילו נסתר ממנו.

והנה, לאמיתו של דבר הרי לא יתכן להסתתר מהשי"ת, שהרי "לית אתר פנוי מיני" (תקוני זהר תנ"ז צא, ב). ועוד, וכל ענין הסתירה

הוא רק מצד רצונו של הקב"ה שלא לדור עם בעל גאווה. וא"כ, לפי ביאור הרוגצ'ובי שכאשר כל מציאות הסתירה תלוי' בבעל יכול הוא למחול על הקינוי גם לאחר הסתירה, כמו כן הוא גבי קוב"ה וישראל, שמאחר שכל ענין ה"סתירה" נעשה מצד ציווי ו"קינוי" הקב"ה, יכול השי"ת תמיד למחול לשבים, אפילו לאחר "סתירה".

בני ישראל – "אשה כשרה העושה רצון בעלה"

איש איש כי תשטה אשתו

אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, שנאמר איש איש כי תשטה אשתו, תשטה כתיב (ה, יב. סוטה ג, א)

יש לבאר הטעם שענין זה נלמד מסוטה דוקא – כי בזה נרמז הטעם שכל עבירה על רצון הקב"ה, אפילו עבירה קלה, היא דבר חמור ביותר, עד שאין לה מקום אלא מצד "רוח שטות" (מבואר בארוכה בספר תניא קדישא פרק כ"ד):

אמרו רז"ל: "איזוהי אשה כשרה העושה רצון בעלה" (תנא דבי אליהו רבא פרק ט בשינוי לשון קצת). והיינו, שכדי להיות "אשה כשרה", צריכה היא לעשות רצון הבעל בכל פרט ופרט, אפילו בדברים קלי ערך, ואם משנה מרצונו, אפילו במקצת – שוב אינה "אשה כשרה", והרי זה בבחינת "כי תשטה אשתו".

וכן הוא גם בישראל והקב"ה, כידוע שהקב"ה וישראל נמשלו לאיש ואשה, שכיון שישראל הם "אשת איש" להקב"ה, הרי כל עבירה ועבירה, אפילו עבירה קלה, נוגעת היא ביותר, ובזה תלוי היותם "אשה כשרה העושה רצון בעלה".

וממילא מובן הטעם ש"אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות", כי כל עבירה פוגעת ביחס בין ישראל לקוב"ה, ומובן שאין אדם רוצה בזה, ורק מצד "רוח שטות" עלול הוא להיכשל.